

حجم کتاب‌های درسی و تناسب محتوا با زمان آموزش و توانایی ذهنی دانش‌آموزان بررسی شد
تهران (پانا) - رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی تأکید کرد که محتوا و حجم کتاب‌های درسی باید متناسب با استانداردهای آموزشی باشد.

به گزارش روابط عمومی و امور بین‌الملل سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، نشست "حجم کتاب‌های درسی و تناسب محتوا و مفاهیم با زمان آموزش و توانایی ذهنی دانش‌آموزان" صبح امروز در سالن شهید سلیمی جهومی سازمان برگزار شد.

در این نشست حسن ملکی معاون وزیر و ریاست سازمان ضمن تأکید بر لزوم تناسب محتوای کتاب‌های درسی و حجم آن‌ها اظهار داشت: این تناسب یک قاعده است که باید از آن تبعیت کرد. برقراری این نسبت باید با ملاک‌ها، معیارهای منطقی و علمی صورت گیرد.

وی افزود: پژوهش‌های انجام شده در این بخش بهترین منبع و ملاک داوری حجم کتاب‌های درسی است. بخشی از این پژوهش‌ها را پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش انجام داده و بخشی دیگر را سایر مؤسسات انجام داده‌اند که باید به این منابع پژوهشی رجوع و از معیارهای پژوهشی و نتایج آنها بهره برد.

در ادامه فرهاد کریمی رئیس پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش با ارائه گزارشی از پژوهش انجام شده توسط پژوهشگاه توضیح داد که در این نشست جمع‌بندی نتایج طبق دو محور "گزارش جمع‌بندی تحقيقات" و "بررسی ۱۷ مورد از کتاب‌های پایه دهم" صورت گرفت.

وی گفت: جامعه آماری این بررسی شامل کلیه طرح‌های پژوهشی و مقالات چاپ شده در حوزه‌های ارزشیابی از کتاب‌های درسی است که نگاهی به مبحث حجم کتب درسی، تناسب محتوا، دشواری مفاهیم و زمان اختصاص داده شده به آموزش داشته‌است.

کریمی با اشاره به حجم نمونه این تحقیق افزود: حجم نمونه در این بررسی شامل ۱۶ پژوهش و ۵ مقاله علمی پژوهشی (جمعاً ۲۱ اثر) می‌باشد که در فاصله‌های سال‌های ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۷ انجام شده یا نگاشته شده‌اند.

وی ادامه داد: ابزار جمع‌آوری اطلاعات در این بررسی، فیش‌برداری از منابع اطلاعاتی و تحلیل و با هم‌نگره داده‌ها بوده‌است و پژوهش‌های مرور شده از نظر موضوع پژوهش به چهار دسته:

۱- پژوهش‌ها و مقالات علمی - پژوهشی مرتبط با ارزشیابی از کتاب درسی ریاضی (با فراوانی ۶ پژوهش)

۲- پژوهش‌ها و مقالات علمی - پژوهشی مرتبط با ارزشیابی از کتاب درسی فارسی (با فراوانی ۵ پژوهش)

۳- پژوهش‌ها و مقالات علمی - پژوهشی مرتبط با ارزشیابی از کتاب درسی علوم تجربی (با فراوانی ۳ مورد)

۴- پژوهش‌ها و مقالات علمی - پژوهشی مرتبط با ارزشیابی از کتاب‌های درسی (که هر کدام یک فراوانی

داشته‌اند؛ نظیر شیمی، تفکر و سبک زندگی، زبان انگلیسی، هنر، جامعه‌شناسی، هدیه‌های آسمانی و سازماندهی محتوای کتاب؛‌های درسی ابتدایی - ۷ پژوهش) تقسیم شده است.

کریمی با اشاره به نتایج حاصل از تحقیق گفت: نتایج این بررسی مؤید آن است که موضوعاتی همچون حجم کتاب؛‌های درسی با زمان آموزش، تناسب محتوای کتاب؛‌های درسی با توان ذهنی دانش‌آموزان، چگالی مفاهیم درسی، توالی مفاهیم و توجه به پیش‌نیازهای آموزشی توزیع محتوا در کتاب؛‌های درسی باید در تولید محتوای کتاب؛‌های درسی توسط مؤلفان مورد توجه قرار گیرد.

در ادامه علی محبی معاون برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری با اشاره به دو محور ارزشیابی و پژوهش، اظهار داشت: در مقابل استفاده از پژوهش‌ها نباید مقاومتی صورت گیرد. الگوی ارزشیابی از برنامه‌ریزی درسی باید طراحی شده و اثربخشی از ابعاد مختلف بررسی شود.

وی ادامه داد: توان دانش‌آموز در درک مطلب، ویژگی و توان معلم در آموزش و انتقال آن، موضوع فضا و امکانات کلاس؛‌های چند پایه، تعداد دانش‌آموزان در کلاس؛‌ها و ... از جمله ملاحظات در بحث ارزشیابی انتقال مفاهیم کتاب؛‌های درسی است.

در پایان این نشست، حسن ملکی ریاست سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی در جمع بندی این جلسه ضمن تشکر از ارائه نتایج ارزشیابی و گزارشات پژوهشگاه توسط دکتر کریمی، محورهای راهبردی مناسب سازی حجم کتاب را اعلام کرد.

ملکی در تصریح محور اول گفت: پژوهش‌ها به‌طور عام و ارزشیابی‌ها به‌طور خاص برای سازمان اسناد معتبر و قابل رجوع باید تلقی شود. برنامه درسی اعتبار خود را از پژوهش باید بگیرد. ممکن است یک گزارش قابل نقد باشد اما تحقیق به ما هو تحقیق نیست و تا جایی که مقدور است باید از یافته‌های آن استفاده کرد.

وی ادامه داد: محور دوم مؤثر در حجم کتاب؛‌های درسی که موضوع مسبوق به سابقه‌های است رویکرد طراحی و تدوین می‌باشد که روی حجم ظاهری هم تأثیر دارد؛ نوع درس هم در حجم مطالب تأثیر دارد البته در کتاب؛‌های کشورهای خارجی حتی برخی از کتاب؛‌ها از کتاب؛‌های ایران حجیم‌تر است.

معاون وزیر آموزش و پرورش ادامه داد: در کتاب؛‌های درسی از تصاویر مناسب و تکالیف داخل کتاب و ... استفاده شده، پس نمی‌توان با نگاه ظاهری در خصوص حجم کتاب و یا اصطلاحاً "ترازویی" داوری کرد چراکه این نگاه غیرعلمی است. در این مباحث به موضوعاتی مانند چگالی و تراکم مفاهیم باید توجه شود.

عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبایی محور سوم را به ساختارمندسازی محتوای درسی اختصاص داد و چنین تشریح کرد: در اسرع وقت الگوی ارزشیابی از برنامه‌ریزی درسی و الگوی اعتباربخشی از برنامه‌ریزی درسی تهیه شود. در برنامه‌ریزی درسی تحولی باید استانداردهای برنامه درسی در تولید راهنمای برنامه درسی و استانداردهای بسته‌های تربیت و یادگیری به‌طور دقیق تهیه شود تا برنامه درسی هندسه علمی پیدا کند.

وی محور چهارم را تنوع دروس در یک پایه؛‌های تحصیلی برشمرد که روی حجم کتاب؛‌های درسی تأثیر دارد.

معاون وزیر و رییس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی از معاونت برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری خواست یک کارگروه مشترک بین سازمان و پژوهشگاه تشکیل شود تا اقدامات مربوط به ارائه گزارش علمی از آنچه مربوط به کاربست ارزشیابی‌های انجام شده در کدام کتاب درسی و بررسی کارهای انجام نشده براساس ارزشیابی صورت گرفته بخصوص در موضوع فنی و حرفه‌ای را دنبال کند.

وی گفت: در اقدامات تحولی کتاب؛‌های درسی باید به شیوه‌های تلفیقی هم توجه شود. حجم کتاب؛‌های درسی به این جهت اشکالاتی دارد که یک روال منطقی را طی نکرده هر قدر برنامه‌ریزی درسی و

کتاب‌های درسی با روال علمی خود تولید شود مسئله‌ای به نام حجم کتاب درسی دچار خلل نمی‌شود.

رییس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی تأکید کرد: اعتبارسنجی قبل از تولید سراسری در فرایند کتاب‌های درسی اهمیت زیادی دارد و باید بعد از تولید این کتاب‌ها، ارزشیابی شده و اجرای آزمایشی صورت گیرد.

در این نشست تعدادی از مدیران کل دفاتر، مسئولان پژوهشگاه مطالعات و مشاوران سازمان حضور داشتند.